

ФОРМУВАННЯ ЛІНГВОСОЦІОКУЛЬТУРНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ УЧНІВ ОСНОВНОЇ ШКОЛИ ЗАСОБАМИ ВЕБ-ТЕХНОЛОГІЙ НА УРОКАХ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ

Кузьменко Олена Юріївна

ORCID ID: 0000-0002-4977-5638

канд. філол. наук, доцент,

доцент кафедри міжкультурної комунікації та іншомовної освіти
Житомирський державний університет імені Івана Франка, Україна

Кончаківська Марина Володимирівна

здобувач вищої освіти ННІ іноземної філології

Житомирський державний університет імені Івана Франка, Україна

Постановка проблеми. В умовах глобалізації та стрімкого розвитку інформаційних технологій володіння іноземною мовою стає одним із ключових чинників успішної інтеграції у світове співтовариство. У сучасній моделі освіти особлива увага відводиться не лише мовним навичкам та мовленнєвим умінням, а й розвитку лінгвосоціокультурної компетентності, оскільки знання мови невіддільне від знання культури, звичаїв та традицій носіїв цієї мови.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблемі розвитку лінгвосоціокультурної компетентності уже були присвячені праці вітчизняних та зарубіжних науковців, як-от: Бігич О.Б., Н.Д. Бориско та С.Ю. Ніколаєвої, що аналізували роль соціокультурних аспектів у навчанні іноземних мов та вихованні міжкультурної толерантності [1]; В.Г. Редька, який наголошував на необхідності інтеграції культурних елементів у вивчення іноземних мов ще на етапі молодшої школи [3]; Д.Хаймза, який акцентував увагу на важливості розуміння соціальних норм, контекстів та культурних аспектів мови [5]; Д. Кенейла М. Свайн, які трактували лінгвосоціокультурну компетентність як складову комунікативної компетентності, нерозривно пов'язану з соціолінгвістичними чинниками [4] тощо.

Втім традиційні методи викладання англійської мови зазвичай спрямовані на заучування граматичних правил і розширення словникового запасу, при цьому розвитку лінгвосоціокультурної

компетентності, надто на етапі молодшої школи, приділяється мало уваги. Учні початкової школи відчують труднощі в розумінні та інтерпретації соціокультурних особливостей, що заважає їм ефективно спілкуватися з представниками інших культур. Тому пошук ефективних методів та засобів інтеграції автентичних матеріалів, що дозволять створити культурно насичене освітнє середовище і сприятимуть розумінню культурних контекстів та норм комунікації і досі не втрачає **актуальності**.

На нашу думку, одним із шляхів вирішення вказаної проблеми є застосування веб-технологій, які володіють низкою освітніх переваг, надаючи доступ до автентичного контенту, сприяючи ширшій залученості учнів, забезпечуючи зворотний зв'язок, розвиваючи цифрову грамотність учнів та суттєво економлячи час вчителя на перевірку робіт.

Метою дослідження є аналіз та інвентаризація веб-технологій, що будуть дієвими у розвитку лінгвосоціокультурної компетентності учнів початкової школи на уроках англійської мови.

Виклад основного матеріалу. У сучасному світі, де міжкультурна комунікація стає дедалі важливішою, особливу роль відіграє розвиток комунікативної компетентності у вивченні іноземних мов. Одним із ключових елементів іншомовної комунікативної компетентності є лінгвосоціокультурна компетентність, яка включає в себе знання мовних норм, культурних традицій та реалій, соціальних звичаїв, етикету, навичок міжкультурної взаємодії з огляду на ситуацію та контекст, у якому проходить інтеракція [2].

Аналіз праць науковців (О.Б. Бігич, Н.Ф. Бориско, Г.Е. Борецької, М.Б. Нацюк, С.Ю. Ніколаєвої, Л.С. Панової) дозволяє зробити висновок, що лінгвосоціокультурна компетентність розуміється передусім як система наявних знань про особливості історичного, лінгвокраїнознавчого, культурного, ментально-психологічного життя країни, мова якої вивчається, та проявляється в уміннях і навичках їх належного використання у міжкультурному спілкуванні.

До складових лінгвосоціокультурної компетентності, що, по суті, мають характер мікрокомпетентностей, С.Ю. Ніколаєва відносить *соціолінгвістичну* компетентність (здатність розуміти і використовувати мовні та мовленнєві засоби), *соціокультурну компетентність* (здатність засвоювати та застосовувати знання, отримані про країну) та *соціальну компетентність* (здатність до соціалізації та ведення діалогу загалом) [1: 425-430].

Формування лінгвосоціокультурної компетентності починається ще в початковій школі, де діти знайомляться з іменами іноземних однолітків, їх святами, мультфільмами, прислів'ями, римівками, загадками, що закладає первинне уявлення про досліджувану країну.

Розвиток лінгвосоціокультурної компетентності необхідний для успішної комунікації в іншомовному середовищі, допомагаючи уникнути непорозумінь і конфліктів, що виникають через культурні відмінності. Наприклад, різні культури по-різному розуміють ввічливість, що може впливати на стиль спілкування. Розуміння цих нюансів допомагає учням адаптуватися до різних комунікативних середовищ.

Вважаємо, що опанування лінгвосоціокультурною компетентністю буде більш успішним за умови застосування вчителем на уроці таких засобів, які б мотивували студентів до навчання. Таким, на нашу думку, є потенціал веб-ресурсів, що надають учням можливість взаємодіяти з культурним контентом та оптимізують навчання шляхом персоналізації завдань відповідно до рівня учня. Веб-технології сприяють розвитку критичного мислення, оскільки учні можуть аналізувати та обговорювати побачене, а це, своєю чергою, стимулюватиме міжкультурну взаємодію.

Запропонуємо власну таксономію веб-ресурсів, що можуть бути застосовані для розвитку лінгвосоціокультурної компетентності на уроках англійської мови, у тому числі, у початковій школі:

1. *Електронні навчальні платформи* (Moodle, Google Classroom, Coursera), що допомагають організувати процес навчання, надто, у дистанційному форматі.

2. *Інтерактивні ресурси та мобільні додатки з елементами гейміфікації* (Duolingo, Quizlet, Memrise, Kahoot), що доречні в питаннях розширення словникового запасу чи тренування граматичних феноменів).

3. *Мовні чати та відеоконференції* (Zoom, Skype, Microsoft Teams), що сприяють розвитку говоріння та аудіювання в реальному часі.

4. *Соціальні мережі та блоги* (Twitter, Instagram, YouTube, Medium), які сприяють створенню автентичного мовного середовища, забезпечують візуальну та аудіальну підтримку при вивченні нового матеріалу, допомагають наслідувати акцент та інтонацію носіїв мови.

5. *Інструменти ШІ* (ChatGPT, Grammarly, Reverso), що здійснюють автоматичну перевірку робіт та надають рекомендації і роз'яснення).

Цілком очевидно, що з огляду на вікові і психологічні особливості учнів молодшої школи, використання вказаних вище ресурсів має проходити під керівництвом вчителя та супроводжуватися покроковими інструкціями із їх застосування.

Загалом, опанування лінгвосоціокультурною компетентністю має нагадувати цикл, структурні елементи якого є поєднують компоненти когнітивного, емоційно-ціннісного, поведінкового та когнітивного рівнів (Див. Рис.1):

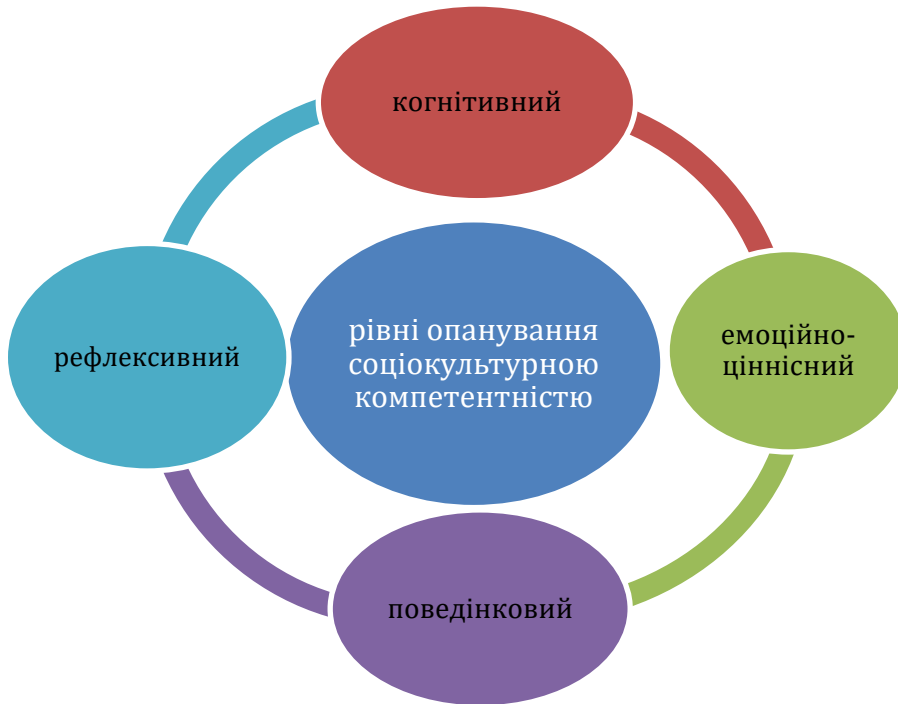

Рис. 1 Рівні опанування соціокультурною компетентністю

Когнітивний рівень в запропонованій моделі відповідає сприйняттю знань про культуру та передбачає знайомство з історією, географією, традиціями англomовних країн шляхом, наприклад, перегляду відеоматеріалів на навчальних платформах чи YouTube.

Завдання емоційно-ціннісного рівня полягає в формуванні належного шанобливого ставлення до іншої культури та міжкультурної взаємодії. Цьому значною мірою сприятиме виконання інтерактивних вправ на навчальних платформах чи мобільних додатках.

На поведінковому рівні вчитель має налаштувати роботу таким чином, щоб відбулося застосування отриманих знань у реальних ситуаціях. Це може включати залучення до проєктної роботи в мікрогрупах із симуляцією туристичної поїздки чи спілкування з уявним другом на сервісах ШІ.

Метою рефлексивного рівня є оцінювання та аналіз отриманих знань, умінь і навичок. Щоб дізнатися про враження учнів та обговорити їх прогрес, вчитель може попросити дітей залишити відгук в Google forms, коментар на платформі Padlet чи блозі, розробленому вчителем.

Як бачимо, сучасні веб-технології володіють значним потенціалом, тому, за умови успішно налагодженої роботи, вони можуть допомогти в розвитку мовних, мовленнєвих та лінгвосоціокультурної компетентностей учнів уже на етапі початкової школи.

Висновки і перспективи подальших досліджень. Використання веб-технологій для розвитку лінгвосоціокультурної компетентності учнів на уроках англійської мови допомагає поєднати традиційні методи викладання з інноваційними підходами, що дозволяє значно покращити навчання. За допомогою інтерактивних завдань, ігор, відео та мультимедійних матеріалів учні можуть активно практикувати мовні навички, мовленнєві уміння, паралельно поглиблюючи знання про країни, мова яких вивчається. Веб-технології створюють комфортне навчальне середовище, де діти можуть виконувати завдання в ігровій формі, що підвищує їхню мотивацію до вивчення мови.

Перспективу подальших досліджень вбачаємо у створенні системи уроків, що дозволить простежити конкретні кроки в застосуванні веб-технологій з метою розвитку лінгвосоціокультурної компетентності, надто, в умовах дистанційного та змішаного навчання.

Список використаних джерел:

1. Бігич О.Б., Бориско Н.Ф., Борецька Г.Е. та ін. Методика навчання іноземних мов і культур: теорія і практика : підручник для студентів класичних, педагогічних і лінгвістичних університетів / за заг. ред. С.Ю. Ніколаєвої. Київ : Ленвіт, 2013. 590 с.
2. Дівінська Н. Методичні аспекти розвитку іншомовної компетентності науково-педагогічних працівників. URL: file:///C:/Users/1/Downloads/13-Article%20Text-25-1-10-20201224.pdf (Дата останнього звернення: 17.02.2025).
3. Редько В.Г. Компетентнісно орієнтоване навчання іноземних мов учнів початкової школи: лінгводидактичний аспект. Проблеми сучасного підручника: зб. наук. праць / [ред. кол.; голов. ред. О.М.Топузов]. К.: Педагогічна думка, 2017. Вип.18. 282 с.
4. Canale M., Swain A. Theoretical bases of communicative approaches to second language teaching and testing. Applied Linguistics. 1980. No. 1. P. 1–47.
5. Hymes D.H. On Communicative Competence. Sociolinguistics. Baltimore, USA : Penguin Education, Penguin Books Ltd, 1972. Pp. 269–293.